

UR Skola

Arabiska sagor

handledning

ARABISKA SAGOR

Att läsa högt för elever – eller att tillsammans lyssna på en berättelse – är förknippat med en stunds avkoppling men också med en vilja att stärka barnens språkliga kompetens. I berättelsens form möts det bekanta – det som bekräftar oss och vår bild av världen, med det obekanta – det som utmanar, väcker nyfikenhet och ger nya perspektiv. I serien Arabiska sagor finns både och. Lyssna gärna på samma saga flera gånger. När koncentrationen inte längre behövs för att följa med i vad som ska hända i nästa stund kan eleverna fördjupa sina tankar kring andra delar av berättelsen – så som ord, karaktärer, stämning och känslor.

Så här kan du arbeta med Arabiska sagor

Till varje saga finns det förslag på innehållsfrågor.Handledningen ger också tips på mer övergripande metoder för att arbeta med sagor och berättelser. Välj och anpassa så att det fungerar för just din grupp och era mål med arbetet.

Innan ni lyssnar

Behöver du förbereda eleverna innan ni lyssnar? Det kan till exempel handla om att uppmärksamma ord eller sammanhang i berättelsen som du vet att eleverna inte känner till.

- Samla eleverna och fråga:
 - Har någon av er hört talas om...? eller
 - Vet ni vad... är för något?Låt eleverna berätta vad de vet. Led samtalet så att du är säker på att alla förstår, men avsluta ganska snabbt. Annars tänker eleverna mer på vad ni just har talat om än på innehållet i berättelsen.
- Berätta att ni ska lyssna på en saga tillsammans. Är alla redo att lyssna?

När ni har lyssnat

DET FLYGANDE TÄLTET - DEL 1

I det stora flyktinglägret försöker Kinanah förstå sitt nya liv tillsammans med några andra barn som precis som hon själv hastigt

ryckts ur sin vanliga vardag hemma i Syrien på grund av kriget. En av Kinanahs nya kompisar har tappat bort sin egen familj och får bo i en annan familj. En dag anklagar de honom för att ha stulit mat.

1. Var utspelar sig berättelsen?
2. Det är mycket som är annorlunda för Kinanah i lägret. Kommer du ihåg vad hon berättar?
3. Hur kommer det sig att Kinanah och Hasnaa aldrig får vara ensamma? Brukar du passa dina syskon eller är du kanske den som behöver bli passad av din storasyster eller storebror?
4. Vem är Basheer? Vad får vi reda på om honom?
5. Hur kommer det sig att Kinanah och Basheer blir ensamma kvar på utflykten?
6. Hasnaa blir arg på Yosef när han har glömt filten. Brukar du glömma saker?
7. Vad gör Basheer med pinnen?
8. Basheer berättar att han kan tyda drömmar. Kinanah berättar för honom om sina mardrömmar. Vad handlar hennes drömmar om? Tror du att det är bra att hon berättar om sina drömmar? Förklara hur du tänker.
9. Återberätta för en kamrat varför Bashir bestämmer sig för att rymma. Tycker du att han gör rätt när han bestämmer sig för att rymma?

10. Kan man se på någon om de ljuger?
Vad tänker Kinanah om det?
11. Vad tror du att det är för ljus som lyser på barnen?

DET FLYGANDE TÄLTET - DEL 2

Kinanahs nya kompis Basheer har blivit anklagad för att ha stulit mat. Kinanah vet inte vad hon ska tro. När allt är jobbigt i det nya flyktinglägret drömmer hon om ett flygande tält. Med fantasins hjälp får hon hopp att tro att allt kommer bli bra igen.

1. Vad är det för ljus som lyser på barnen?
2. Vem är Riad?
3. Kinanah säger att ”det känns som om hon har en liten livrädd kanin i bröstet”. Vad menar hon med det? Vilken känsla tror du det är hon beskriver så?
4. Kommer du ihåg vad Kinanah drömmer om? Rita en bild av något du minns från hennes dröm.
5. I drömmen möter Kinanah sin vän Basheer som visar henne en torr brödbit. Hur förändras hennes bild av brödbiten när Basheer visar vad han kan göra med den?
6. Basheer visar Kinanah hur hon kan förändra mycket genom att styra sina tankar och välja vilket perspektiv hon har. Har du provat det någon gång? Samtala om positiva och negativa tankar.
7. Hur går det för Basheer i livet utanför drömmen? Vem var det som tog maten och varför?
8. När Kinanah tittar upp ser hon en vit duva. Vad är den vita duvan en symbol för? Känner du till andra symboler som man brukar använda i sagor, berättelser, filmer och spel? Gör en lista tillsammans.
9. Vad tror du att den här sagan vill säga oss som lyssnar?

DEN LILLA LYKTAN

En morgon vaknade staden upp och fick höra en sorglig, smärtsam nyhet: Den gode gamle kungen, som regerat rättvist i hela sitt liv och som alla människor älskade, var död. För att hans dotter ska kunna ta över tronen måste hon lösa en svår uppgift.

1. Hur känner sig människorna i landet när den gamle kungen dör?
2. Vad är ett testamente? Vad har kungen skrivit i sitt testamente?
3. Vilken är prinsessans plan för att hämta solen? Hur går det, lyckas hon?
4. Prinsessan får ett anonymt meddelande. Vem tror du har skrivit det?
5. Den gamle mannen vill komma in i slottet och träffa prinsessan. Varför tror du att vakterna stoppar honom? Gör de rätt tycker du?
6. När prinsessan får veta att den gamle mannen har kommit många gånger ber hon vaktchefen att hjälpa henne. Vad är det hon vill att vakterna ska göra nästa dag?
7. Vad händer när alla män kommer med sina lyktor? Hur gör prinsessan för att släppa in alla?
8. Plötsligt förstår prinsessan vad det var kungen ville att hon skulle göra. Vad är det hon upptäcker?
9. Vad tror du att den här sagan vill säga oss som lyssnar?

HÄSTHUVUDET, EN SYRISKS FOLKSAGA

En fattig vedhuggare är ute och arbetar i skogen. Då hör han en röst. Men vad kommer den ifrån? Han ser ingen människa. Så upptäcker han ett hästhuvud som ligger på marken. Huvudet ber artigt och snällt att få följa med honom hem.

1. Vad är en folksaga? Finns det något i den här sagan som du känner igen från andra folksagor du har hört?
2. Vem är det som talar till vedhuggaren i skogen?
3. Vad lovar hästhuvudet? Håller han sitt löfte?

4. Hur reagerar vedhuggarens fru på gästen som hennes man har med sig?
5. Vad är det hästen har i munnen nästa morgon?
6. Hur förändrar det vedhuggarens och hans frus liv?
7. Vad är det hästhuvudet längtar efter?
8. Kungen vill gärna ha alla diamanter och gifter därför bort sin dotter. Vad tycker du om det?
9. Vad händer när prinsessan träffar sin blivande man? Rita tillsammans en tidslinje som börjar när prinsessan ser hästhuvudet för första gången. Beskriv hur hennes känslor för hästhuvudet förändras och vad det är som gör att hon en dag säger "jag älskar dig" till honom.
10. Hur beskriver prinsessan hästhuvudet?
11. Vad tror du att den här sagan vill säga oss som lyssnar?
7. Vem är det hon dansar med?
8. Vad gör prinsen när han upptäcker att den vackra flickan är försvunnen?
9. Flickan stoppar prinsens ring i fisken hon serverar honom. Vad gör prinsen när han hittar den?
10. Varför säger flickan till chefskocken att inte använda salt i maten vid bröllopsmiddagen?
11. Hur reagerar flickans far när han förstår vad hon har gjort?
12. "Du är mitt salt" säger flickans far. Vad menar han med det?

Fler tips efter att ni har lyssnat

- **Vad känner du?**
Vilken känsla har eleverna efter att ha lyssnat? Använd känslkort och låt eleverna välja att sätta ord på den känsla de tar med sig från berättelsen. Undvik att fråga varför de känner som de gör och vill man inte välja en känsla eller säga något är det också helt ok.
Gör egna bilder som visar olika känslor eller sök på "känslkort" på nätet. Då hittar du många som är fria att använda.
- **Vad tänker du på?**
Har eleverna några frågor om sagan? Stötta dem med följdfrågor så att de känner att deras tankar och funderingar är viktiga.
- **Rita, måla eller teckna!**
Vad minns eleverna från sagan ni just har lyssnat på. Skapa egna bilder eller samarbetskring ett stort papper. Återvänd till bilderna vid ett annat tillfälle och använd dem som stöd för att återberätta sagan.
- **Samla bild och text!**
Använd tidningar, magasin och tidskrifter och låt eleverna klippa ut bilder, ord och texter som de associerar med sagan. Sitt tillsammans i mindre grupp och uppmuntra dem att berätta för varandra vilka bilder och texter de

KUNGEN OCH HANS TRE DÖTTRAR, SYRISK FOLKSAGA

En kung har tre döttrar som han älskar högt. En dag frågar han hur mycket de älskar honom. Men hans yngsta dotters svar gör honom arg. Han säger åt henne att gå sin väg och aldrig komma tillbaka. Arg och ledsen ger sig ut i världen. En dag får hon chans att träffa sin far igen.

1. Vad är en folksaga? Finns det något i den här sagan som du känner igen från andra folksagor du har hört?
2. Vilken fråga ställer kungen till sina döttrar och vad får han för svar?
3. Kungen blir mycket arg och missnöjd med den yngsta dotterns svar. Varför? Tycker du att kungen har rätt att bli arg?
4. Kan man mäta kärlek?
5. Den yngsta dottern flyr från slottet. Rita en bild av henne när hon ger sig av.
6. Varför smyger flickan in i festsalen tror du?

har valt. Stötta dem i att hitta ord och begrepp.

- **Återberätta med bilder som stöd.**

Förbered enkla bilder som du lägger fram. Låt eleverna använda bilderna för att återberätta sagan. Använd frågor för att hjälpa minnet: Vad hände när...? Vad gjorde hen då...? Hur såg den ut...? Slösa med frågeorden: när, var, hur, vem, vad, varför.

- **Har ni tillgång till boken?**

Välj ut några bilder och kopiera dem eller projicera på en vägg. Låt eleverna berätta vad som hände innan, under och efter just den bilden.

- **Dramatisera!**

Skriv enkla replikskiften tillsammans och låt eleverna dramatisera någon del av sagan. Lägg fram enkel rekvisita. Hattar, gamla skor, halsband, halsdukar, väskor och sjalar.

- **Samtala tillsammans om karaktärerna/ personerna i berättelsen.**

Vad får vi veta om dem vi möter i berättelsen? Hur ser de ut? Vad gillar de? Vad har de för familjer, vänner, intressen? Vad tänker, känner och tycker de? Hjälps åt att först hitta ledtrådar i berättelsen för att sedan gå vidare och fantisera utanför berättelsen. Vad har hänt innan? Vad händer sedan? Hur kommer det att gå? Vad gör personerna i sagan nästa vecka? Ställ gärna frågor som:

Vad tror ni personerna i sagan äter till frukost?

Vilka favoritkläder har personen i berättelsen?

Vad tror ni personerna i sagan har för favoritdjur?

När tror du att personerna i berättelsen är glada, ledsna, arga?

Uppmuntra eleverna att förklara hur de tänker när de svarar. Vad grundar de sina gissningar och fantasier på.

- **Miljöbeskrivningar**

I vilka olika miljöer utspelar sig sa-

gan? Arbeta med att beskriva miljön. Är miljön given och självklar eller gör ni olika tolkningar? Träna på att använda målände och beskrivande ord.

- **Tänk om...**

Ja, tänk om något inte hade hänt. Eller tänk om det hade hänt! Tänk om det hade regnat eller om bussen inte hade kommit! Vad hade hänt då? Det här passar att göra när ni har lyssnat flera gånger på samma berättelse. Gör en rad frågor om innehållet i berättelsen som alla börjar med Tänk om... och fantisera om vad som skulle ha kunnat hända.

- **Sagopåsen**

Samla föremål som går att associera med sagan i en fin påse. Plocka fram en sak i taget och samtala om sagan utifrån föremålen.

- **Folksagor, konstsaor och berättelser**

Passa på att arbeta med olika genretypiska drag. Hur känner man igen en folksaga? Några exempel: talmagi (tretal och sjotal), obestämd tid och plats (det var en gång, långt bort, bortom bergen), motsatspar (ond/god, fattig/rik, vacker/ful, klok/dum), lyckligt slut. Samtala om dramaturgi och låt eleverna jämföra sagorna ni lyssna på med filmer, böcker och spel. Finns det någon hjälte? Vem hjälper hjälten? Vilka vändpunkter finns det i berättelsen?

- **Multimedialt skapande**

Det finns en mängd olika appar med funktioner som kan stimulera viljan och lusten berätta eller återberätta en historia. Många finns i enkla gratis testversioner. Sök på till exempel Puppet pals, Book creator, Story creator, Sock puppets, My picture book och hitta någon som passar att använda hos er.

KOPPLINGAR TILL LGR 11

Centralt innehåll, svenska åk 1 – 3

TALA, LYSSNA OCH SAMTALA

- Att lyssna och återberätta i olika samtalssituationer.
- Berättande i olika kulturer, under olika tider och för skilda syften.

BERÄTTANDE TEXTER OCH SAKPROSATEXTER

- Berättande texter och poetiska texter för barn från olika tider och skilda delar av världen. Texter i form av rim, ramsor, sånger, bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Berättande och poetiska texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
- Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning samt litterära personbeskrivningar.
- Några skönlitterära barnboksförfattare och illustratörer.

Centralt innehåll, Samhällskunskap åk 1 – 3

ATT LEVA TILLSAMMANS

- Skildringar av livet förr och nu i barnlitteratur, sånger och filmer, till exempel skildringar av familjeliv och skola. Minnen berättade av människor som lever nu.
- Att flytta inom ett land och mellan länder. Vad detta kan ha för orsaker och få för konsekvenser.
- Livsfrågor med betydelse för eleven, till exempel gott och ont, rätt och orätt, kamratskap, könsroller, jämställdhet och relationer.